

Historieglimt 96

Gamle Kongevei

Ordet kongevei er et stikkord som kan kaste lys over store deler av veihistorien. I 4. Mosebok 20.17 nevnes en karavanevei øst for Dødehavet som kongevei. Den stod under beskyttelse av den lokale konge, kongen av Edom. Han nektet israelittene å bruke den slik at de måtte gå lenger øst i tørre og uveisomme ørkenstrøk på sin reise mot Nebo berg. I Romerriket bygget myndighetene militærveier under navn av Via Regia, kongevei eller riksvei, som holdt riket sammen. Fremdeles er deler av dette veinettet i bruk; ikke minst de flotte bruene med mange rundbuer til vannet som strømmer gjennom! I Danmark ble de første kongeveiene bygd og reservert for kongens eget bruk. Et eksempel er kongeveien fra København mot Fredensborg slott. Kongeveien i København er i dag en sterkt trafikkert gate. Allerede Gulatingsloven gav de første bestemmelsene om veibygging og vedlikehold i landet vårt. Bøndene ble pålagt veiplikt. Norges første kongevei anla kongen i 1630 fra sølvverket på Kongsberg for transport av sølvet til Hokksund for videre transport på elv og sjø. Så kom byggingen av kongeveier for å binde sammen landsdelene. De var beregnet for hest og kjerre. De eldre veiene var gang- og ridestier og selvsagt for kløvhester.

Veien på Lademoen fikk navnet Gamle Kongevei i 1880. Fra 1846 hadde den det offisielle navnet Kongeveien, men helt fra den ble anlagt på 1700-tallet ble den kalt kongevei. Det hadde den til felles med de mange veiene som ble anlagt etter den dansk-norske kongens initiativ. Det var i 1665 kongen utnevnte to generalveimestre for Norge. Da ble det fart i kjempeoppgaven med å modernisere veisystemet i landet. Stier og rideveier skulle gjøres kjørbare for hest og vogn. Den bergenske, trondhjemske, frederikshaldske, sørlandske og andre hovedveier skulle legges mot neste mål så rettlinjet og tørt som mulig. Det ble mange bakker for da ble avstanden kortest og lendet tørrest. Mye myret og vått terreng måtte likevel passeres. Navn som Bruråk, Brårvik, Langklopp og mange andre er minner om veistrekninger med tømmerdekke, bru, over våtmark.

I dag er Gamle Kongevei et gammelt og krokete gateløp som er stengt i den ene enden og blir avbrutt av et sterkt trafikkert veiløp fra Stadsingeniør Dahls gate og Innherredsveien ved Rosendal. Kongeveien tok opp fra den gamle landeveien som i 1878 fikk navnet Innherredsveien. Der passerte veien en av de mange bekkene fra høyden ovenfor. Den gamle landeveien var sølete; særlig vår og høst. Den nye kongeveien derimot gikk i brattere, men tørrere terreng. Starten på veien der innslaget til Strindheimtunnelen snart åpner og der den nyapostoliske kirken nå ligger, er derfor stengt. Under omreguleringen og byggingen av det nye anlegget ble flere av de toetasjes trehusene midlertidig flyttet til tomten i Gamle Kongevei 17 der tunet på gården Sundlands minde lå. I 2014 er trehusene flyttet tilbake til der de stod tidligere.

De fleste hus i Gamle Kongevei idag er bolighus. Noen er i mur, mens de fleste er store villaer i 2-3 etasjer. Noen er særlig godt vedlikeholdt og ser staselige ut. Gamle Kongevei 1 er nå Den nyapostoliske kirke. Tidligere lå det her en kolonialforretning og et pensjonat. Mange av numrene i Gamle Kongevei er nå ubrukt og mange eldre hus er revet. Veien minner på mange måter om en gammel tanngard med mange manglende tenner. Nummer 17 er nevnt allerede. Plassen der het opprinnelig Bjørnplassen og i 1839 kalte daværende eier, politibetjent Jens Sundland, gården opp etter seg selv. Hovedhuset på gården stod lenge etter at bolighus og industri ble reist på eiendommen. Nummer 20 er Buranhus musikksenter. Det var tidligere en ungdomsklubb, men ble av kommunen stilt til rådighet for unge musikkgrupper i 2006. Der husene på nummer 27 til 29 nå ligger, lå Dahls Reperbane. Den lå på en parsell utskilt fra Lykkens Prøve i 1874. Fra 1876 tilhørte den repslager Niels P. Dahl som grunnla reperbanen som ble drevet til inn på 1900-tallet. Banen var lenger enn de to byggene som står der i dag. Nummer 52a rummer byens eldste begravelsesbyrå. I 1849 ble det grunnlagt av H. G. Nissen Rüsing i Apotekerveita 8. I dag heter det Flatås begravelsesbyrå. På nummerv 70 lå tunet på Klingenbergmarka.